IPOSTAZE LOGICE ALE GÂNDIRII CRITICE: STRATEGII ALETHICE DE VALIDARE

Marina SEREDOVSCHII,
Facultatea de Istorie și Filosofie

CZU: 14 *marishka15.98@gmail.com*

Termenul de gândire critică, fiind un domeniu relativ nou, până în secolul XX nu a fost folosit în esența sa. Această categorie și premisele sale a apărut cu mult mai devreme sub conceptul ei generic de „gândire" și care inițial au fost acceptate ca o categorie filosofică. Acest termen este pe larg folosit în literatura filosofică, de aceea, înainte să trecem la dezmembrarea conceptului de gândire critică, mi-am propus să încercăm să pătrundem mai întâi în esența gândirii.

Gândirea este un proces al funcționalității conștiinței ce determină activitatea unui om în raport cu lumea, credințele, viziunile sale și capacitatea sa de a interrelaționa cu acestea. Unul dintre primii care și-au pus întrebarea asupra conceptului de gândire a fost Parmenide, a cărui poziție filosofică susținea că gândirea mereu se atribuie către ceva, fiindcă fară acel ceva, nu poate să se nască în esență gândirea. În una dintre lecțiile sale despre Parmenide, Martin Heidigger a enunțat câteva aspecte despre diferența dintre sursă și început: „În ceea ce privește gândirea occidentală, care a început cu grecii, facem o distincție între începuturi și origini. Prin începuturi înțelegem atribuirea acestei gândiri unui anumit "timp". Aici gândirea nu înseamnă procesul proceselor de gândire reprezentate psihologic, ci istoria în care există un anumit gânditor care își afirmă gândurile și care, astfel, afirmă un anumit loc al adevărului în existența istorică a omului. [1, pag 25].

Heidegger foarte concis face paralela dintre gândirea clasificată ca instrument și gândirea ca un postulat istoric care se intersectează strâns cu ideea de gânditor, adică de cel ce folosește gândirea. Parmenide, în acest sens, corelează cu absolutul heideggerian în privința legăturii dintre timp și gândire: „Timpul se referă aici nu atât la un moment în timp, calculat în zile și ani, cât la o epocă, adică la o anumită situație și la locul unei persoane în istorie.'' [1, pag 25].

În una dintre lucrările sale de bază ,,Despre natură'', care este considerată fundamentală în filosofia lui Parmenide, el dă naștere primei legi a raționamentului cognitiv, esența căreia consta în interzicerea contrariilor și în general suprimarea existenței opusurilor. În mare parte, această lege era direcționată spre problematica ființei și a neființei care se bazează și se intersectează direct cu gândirea care, după cum am enunțat mai sus, în concepția filosofului, nu poate să existe fără să fie atribuită către ceva, catre un obiect sau o ființă. Relația dintre gânditor, gând și obiectul gândit este cu mult mai restrânsă și interdependentă decât poate să pară la prima vedere. În acest sens, la Parmenide se naște un concept asupra gândirii universalizat care rămâne actual și în zilele noastre.

Heidegger încearcă să pătrundă în aceste concepte prin primsa însuși gânditorilor greci, accentuând ca ei nu sunt primii gânditori ci singurii gânditori originali, categorizând tipurile de gândire: ,,Gândirea obișnuită, atât cea științifică, cât și cea preștiințifică și neștiințifică, gândește ființa (das seiende) și o gândește în domenii separate, izolate unele de altele și în conexiuni limitate. Această gândire nu este altceva decât o orientare în ființă, a cărei cunoaștere ajută la stăpânirea și dominarea ei într-un fel sau altul. " [1, pag 26].

Dasei-nul în filosofia lui Heidegger reprezintă existența ce are capacitatea de a da întrebări existenței despre existență. El este un concept deosebit, care conceptualizează puterea umană și necesitatea primară, cu care ne naștem de a da întrebări și de a cere răspunsuri. Dasei-nul nostru este capabil să perceapă existența și ființa la modul general, ce trece de la subiectivatea percepțiilor la obiectivitatea ființării în raport cu lumea și celălalt. Structurile existențialiste ale dasei-nului ajută omul să găsească sensul acestei existențe. Prin gândire noi înțelegem și developăm, înțelegerea se coagulează într-o viziune a vieții formată care naște limbajul, iar limbajul la rândul lui naște gândul care le formează pe toate. Acest cerc ouroboros în care gândirea dezvoltă înțelegerea, ce dezvoltă limbajul care la rândul lui trece înapoi la gând, deja format, inovat și capabil să fie transmis, și este în sine instrumentul dasei-nului, ca fenomen de înțelegere și perpetuare a propriei experiențe de gândire.

Heidegger consideră că gândirea gânditorilor greci nu este nimic altceva decât însăși esența gândirii, din moment ce ei gândesc asupra

ființării și ființei, din moment ce însăși gândirea lor reprezintă eternitatea. Dar ce înseamnă defapt a gândi ființa după Heidegger și ce are el defapt în vedere când spune că gândirea se orientează spre ființă? De aici, în primul rând, filosoful își pune întrebarea ,,Ce înseamnă să gândești?" deoarece dacă gândirea este într-o legătură indespensabilă cu reprezentarea, adică cu imaginarea sau revelația asupra unui obiect, atunci rădăcinele sale merg adânc în această reprezentare. Ea este nu altceva decât o latură a gândirii proprii, iar însăși reprezentarea este forma absolută a cogniției, prin care homo sapiensul nu doar se developează în comparație cu celelate ființe, fiind capabil să se gândească despre sine în gândirea sa, dar și poate să-și pună întrebări, sarcina căror în filosofie este să să-și găsească un răspuns. Ființa care gândește și este stăpână pe gândirea proprie la un moment dat devine posesia aceste gândiri și, într-un anumite sens, această legătură rămâne reciprocă una pentru alta. Heidegger se adresează acestei idei cu o polivalență, încercând să ajungă la esența reprezentării prin gândirea care se adresează la ființă într-un context istoric: ,,Nu este vorba de faptul că gândirea se bazează încă pe reprezentare, reprezentarea se bazează încă pe re-prezentare, toate acestea au o istorie lungă. Ea se ascunde într-un eveniment de nedescris: la începutul istoriei Europei Occidentale, ființa a fost prezentă pe tot parcursul curentului său ca o prezență" [2, pag 144]. Evenimentul nedescris în această afirmație desemnează că existența este și non-existența nu este, fiind un tezis al lui Parmenide care probabil ar putea să ducă în eroare la prima vedere, acceptându-se ca un non-sens, dar totuși ascunde după sine o idee foarte simplă: gândirea și existența sunt similare, stâns legate una de alta. Gândirea este reprezentativă și reprezentată de ființă, pe când existența însăși există datorită gândirii. Filosofia și filosofii antici păstrează această legătură dintre gândire și ființă în scriirele sale, datorită ideii espuse anterior că însuși conceptul de existență nu ar fi putut apărea altundeva, decât în gândire, doar că filosofia contemporană și-a schimbat vectorul în conformitate cu această idee.

Gândirea critică, independentă de conceptul das seiende-ul gânditorilor greci reprezintă capacitatea de a naviga în fluxul de informații, de a distinge faptele de falsuri, de a sistematiza și analiza informațiile, de a pune întrebări semnificative, de a găsi argumente și de a lua decizii în cunoștință pe această bază.

Bibliografie:

1. Мартин Хайдеггер- Парменид, Санкт Петербург, изд. Владимир Даль, 2009.
2. Мартин Хайдеггер- Разговор на проселочной дороге, Москва, изд. Высшая школа, 1991.